

toraj nam borba za eksistencijo, Lahom za ošabno supremacijo. Čujte, kako se je vršila.
(Konec prihodnjič.)

Deželni zbor kranjski.

V deželnem zboru 9. dne t. m. je poslanec Svetec v svojem imenu in v imenu še 4 svojih sodrušnikov Njih eksc. deželnemu poglavarju postavil sledeči vprašnji:

1. interpelacija: Po odgovoru c. kr. gimnazijskega ravnateljstva v Ljubljani, ki so ga „Novice“ 27. dec. u. l. prinesle, oprostilo se je letos že prvega polletja 9 učencev, kar je neprimerno veliko število, od nauka slovenskega jezika. Znano je tudi, da je zgled teh devetih še nekatere druge spodbudil, da so oproščenja prosili, ali da se prositi ga namenjujejo. Zvedilo se je na dalje, da so med oproščenimi tudi taki, ki so na Kranjskem in od čisto slovenskih starišev rojeni.

Tako ravnanje je zoper deželne potrebe in ravnopravnost; tudi se je bati, da bodo taki učenci enkrat, ko bodo službe prosili, vendar-le trdili, da znajo domač jezik, ker so tukaj rojeni.

Tako ravnanje se pa tudi ne vjema z ukazom naučnega ministerstva od 22. julija 1860, katero se ozira le na take učence neslovenskega maternega jezika, ki slovenščine ne znajo; a ne na take, ki le volje nimajo, v njej bolj izuriti se.

Podpisani prašajo tedaj sl. vlado: ali je je volja na to gledati, da se vprihodnjic brez trdnih razlogov učenci ne bodo oproščali od učenja slovenskega jezika?

2. interpelacija: Podpisani so zvedeli po Martinu Skubcu, kmetovavcu iz štiškega kantona, da je bil njegov sin 28. dec. pr. m. po tamošnji kantonski gosposki na 24 ur v zapor s postom obsojen zato, ker je zahteval, naj se mu povabilo, kadar bo h gosposki klican, pošlje v slovenskem jeziku, ker nemškega ne razume.

Tako ravnanje gosposk je zoper ravnopravnost, pa tudi ukazu ministerstva za pravosodje od 17. marca 1862 in okrožnici državnega ministra grofa Belkredija od 31. julija l. l. nasprotno.

Podpisani prašajo tedaj slavne vlade: ali jej je ta prigodba znana; če ne, ali jo hoče natanko preiskati dati, in če je res, ali hoče skrbeti, da se slovenskim ljudem pri pravičnih prošnjah ne bo krivica godila, in da se bo izpolnovala grofa Belkredija okrožnica, ki vелеva, naj uradi ljudem dopisujejo v domačem jeziku?

Gosp. deželni poglavar je obljubil kmali odgovora. — Poslanec dr. Toman je v obširnem govoru razložil potrebo in korist železnice ljubljansko-belaške in Št. Petersko-reške; v odbor, ki naj nasvetuje, kaj dalje storiti, so bili voljeni dr. Toman, dr. Costa, dr. Zupan, dr. Recher in J. Kozler. — Finančni odbor (poročevallec pl. Strahl) je po prejeti svoji nalogi poti pokazal, ktere naj se nastopijo, da dežela kranjska dobi svoje, nekda j i vzeto premoženje nazaj, to je, naj ji državna kasa vsako leto plača 71.000 gold. Poslanec Svetec je prepričavno dokazal, da zavoljo Francoz a 1805 ni kranjska dežela zgubila pravoslednosti. Ker finančni odbor nasvetuje, da je o tako važni stvari najpred treba, da trije zastopniki kranjske dežele grejo kot poslanci njeni osebno do ministerstva na Dunaj in še s živo besedo povejo, kar bode pismo jasno razkazalo, je dr. Costa nasvetoval: naj se volitev tega poslanstva odloži do prihodnje seje. Zbor je pritrdil.

Dopisi.

Iz Aleksandrije v Egiptu 28. dec. 1865. — J. — Z veliko zadovoljnostjo sem v „Novicah“ in v „Triglavu“ bral obravnave kranjskega deželnega zbora o

zaupnici in nezaupnici. Jako me veseli, da ste vrli moji rojaki, ki ste sicer v manjšini ostali s svojo zaupnico, vsaj pokopali Auerspergovo nezaupnico, kateri zdihuje po Schmerlingovem februarškem patentu, kakor so Izraelci hrepeneli po egiptovskih loncih. Nikakor se nočem spuščati v pretresovanje o tej stvari, toliko pa vendar rečem, da Francozi in Angleži veliko več zupanje stavijo v avtonomnega Belkredija, kakor so je kedaj imeli v centralističnega Schmerlinga. Očiten dokaz tega je sedanje državno posojilo, katero so večidel prevzeli Francozi. Ko se Ogri in Hrvatje dogovoré z vlado, o čemur jez ne dvomim, odkljenkalo bo ne le ažiju, ki se že zdaj vedno znižuje, ampak, če Bog dá, tudi nogubivnemu Schmerlingovemu centralizmu in njegove mu geslu: „wir können warten.“ S srčno radostjo so me napolnili in skoro pomladili pretehtni govori vrlih prvakov in prevrjen sem, da so bili z veliko zadovoljnostjo brani tudi na cesarskem prestolu in tudi v tujih deželah; tako morejo govoriti le oni, ki so si svesti svetega prava, ki gré narodu slovenskemu, in čistega domoljubja do avstrijskega carstva in svojega naroda. Bog daj vam in mojemu národu kmali doživeti boljših časov in pričakati milejših zvezd.

V „Novicah“ sem tudi bral, da je kranjska kmetijska družba iz Dunaja dobila pavaljnega semena, katero je večidel poslala v ipavsko dolino. *) Kolikor je meni znano, je res tudi ta dolina najugodnejši kraj na Kranjskem, kjer bi se dala pridelovati pavola, zlasti ob potoku, kajti voda in gorkota ste jej bistveno potrebni. V ta namen kmetijski družbi pošiljam nekoliko semena egiptovske pavole *), da je razdeli, ter dostavljam, da je seme, katero sem bil lani poslal v Gradiško, letos ondi dozorelo in dalo pridelek prve vrste. — Gospod Trpinec je v svojem govoru res pravo zadel z zlatim svetom, naj bi si kmetovavci pomnožili živinsko krmo, ktera bi jim več dobička donášala, kakor raznovrstna žita. Zakaj nek ima letos živina tako nizko ceno na Kranjskem in v sosednih deželah, in še za to ni zadosti kupca? Zato, ker je preveč prodajavcev in premalo kupcev. In zakaj to? Premalo klaje je, kmet vse svoje živine ne more prerediti skoz zimo, toraj jo vsaki stavi na prodaj. Živina bo imela in mora imeti dobro ceno že zavoljo tega, ker je mnogo mnogo potrebuje Egipt, kjer je za letošnjo kugo skoraj popolnoma pocepala; vrh tega mora pa Egipt veliko več živine kupiti, kakor je potrebuje, ker je na poti veliko konec vzame. Na parniku, s katerim se sem jez meseca decembra vozil, bilo je 200 lepih volov, večidel štajarskih, al še polovica jih ni zdravih stopila na egiptovsko zemljo, blizo 90 jih je celó poginilo na morji. Pomislite, da se že zdaj 600 do 800 repov vsaki mesec dovaža v Egipt, toraj 7200 do 9600 na leto. Pač lepo število! In tako se bode godilo morebiti kakih 20 let, dotlej namreč, da se Egipt priredi domače živine toliko, kolikor je potrebuje. Torej, ljubi rojaki, zboljšujte si travnike, sejajte več detelje in žlahne trave in ne puščajte, da bi se vam odtekala gnojnica iz hlevov in gnojnišč. Konec svojega dopisa si ne morem kaj, da ne bi vam še nekaj svetoval. Prav dobro bo opravil, kdor bo fižol in grah v stročji o svojem času pošiljal v Egipt. Poskusite. Srečno in veselo novo leto rojakom in vsem Slovencem!

Iz Celja 6. jan. — Če sem prejel danes za pero, zgodilo se je to iz rodoljubnega namena, da razglasim slovenskemu svetu dozda j še malokod znanega narodskega umetnika Naceta Oblaka, cerkvenega podobarja, ki že blizo 2 leti v Celji stanuje. Večidel le sa-

*) Vsled poročila gosp. predsednika ipavske podružnice se je ta skušnja menda zavoljo velike lanske suše prav slabo obnesla.
*) Prejeli. Hvala lepa! Vred.

mouk v svoji umetnosti izuril se je po prirojenih mu sposobnostih tako visoko, da ga sedaj smemo prištevati najboljim slovenskim umetnikom te vrste. Al da ne kvarimo veliko prostora le s golimi besedami, naj govoré dela njegova, izmed katerih le večja tukaj naštevamo: Kdor je videl njegovega sv. Viktorina in sv. Martina v cerkvi sv. Maksimilijana v Celji, pritrditi nam mora, da je obedva kipa vstvarila umetniška roka. Iz njih veje mogočno oni mikavni čar, oni visoki duh, kterege le pravi umetniki svojim delom udahniti morejo. Njegovo delo je dalje gotiški tron žalostne device Marije v farni cerkvi celjski, in gotiški kor v isti kapeli. Delal je dalje oltar v podružnico sv. Rozalije pri sv. Jurju blizo Celja, tri oltarje v farno cerkev sv. Pavla v savinski dolini — vse in povsodi v občno zadovoljnost in pohvalo. Krona njegovega dosedanjega delovanja pa je gotiški oltar in gotiška prižnica za novo cerkev v Dobovi. Obedvoje izpostavil je bil v minolem tednu na ogled. Iz srca čestitamo Dobovčanom, da dobodo tako lepo delo v svojo cerkev. Vam pa slovenski duhovniki in rodoljube, ki zlajšate cerkve in božje veže, priporočamo prav živo, da mesto tujim rajši prepuščate dela poštenim domačim umetnikom, ki bodo, ako se marljivo podpirajo, čedalje bolj napredovali v umetnosti svoji. Kdor ne verjame, naj pride in se sam prepriča. *)

Iz Celja. — Po določilu odborovem so 14. 21. 28. januarja veselice v čitavniči, 2. febr. je beseda v spomin Vodniku, potem 11. in 13. febr. ples, 25. febr. igra in tombola, ravno tako 19. marca, 15. aprila pa igra in ples.

Iz Laškega trga na Štaj. — 16. januarja t. l. zvečer na predgod našega preljubljenega nadžupnika častitega gosp. Antona Žuža-ta bode se v našem trgu národna veselica obhajala. Načrt nam kaže mnogo zanimivih reči, kakor: „Nagovor. Pesmi. „Slovenija oživljena“, „Županova Micika“, igra v dveh aktih; po besedi pa ples. Ustopni listi se bodo razdajali pri kasi po 40 in 20 kr.; čisti znesek je namenjen ustanovitvi tržanske bolnišnice v našem trgu. Gotovo lep namen! Vabijo se k tej veselici vsi udje vseh slovenskih čitavnic in drugih narodnih društev, in sploh vsi domorodci. Pokažimo, da narodna početja morejo ustanoviti nove blage naprave.

Odbor.

Iz slovenske Bistrice 7. jan. J. V. — Danes smo poslali g. Feirer-ju in Lešnik-u, dež. poslanca za mariborski, slov. bistriški in šent-lenarški okraj nezaupnico za njuno obnašanje v deželnem zboru, ki je podpisana od več ko 250 kmečkih posestnikov gori imenovanih treh okrajev; med njimi je 100 občinskih predstojnikov in večina volilnih mož od leta 1861. Glasí se ta nezaupnica tako-le: „Blagorodna gospóda! Skoro bo minulo pet let, odkar smo Vaji volili kot naša zastopnika v deželni zbor. Nečemo pretresovati, kar sta v teh petih letih svojega poslanstva v deželnem zboru storila ali prav za prav kaj nista storila. Vendar je vajino obnašanje v deželnem zboru tako, da re smemo dalje molčati, sicer bi svet res mislil, da ravnata po volji svojih volilcev, kar pa nikakor ni res! Vadva gospoda bi rada nazaj klicala tisto vlado, ktera je v zadnjih petih letih tako slabo gospodarila, da smo skoro že vsi in z nami država vred prišli na kant. Mi pa smo veseli, da smo se saj srečno znebili te vlade, kajti pod njo so se državni dolgovi strašno narastli in tudi davki s prikkladami se zmirom povekševali. Obrtnija in kupčija ste

pešale, naši gospodarski pridelki pa skoro nimajo nobene cene. — Kadar se deželanom slabo godí, so temu saj večidel krive slabe vlade, ktere se nočejo ravnati po željah in potrebah narodov. Zato smo z veseljem slišali, da so presvitli naš Cesar odstavili poprejšnje ministre in v svojej modrosti z razglasom od 20. septembra t. l. odpri prosto pot vsem svojim deželam in narodom, naj se sami pogodijo med seboj in s presvitlim cesarskim prestolom.

Ker sta pa Vadva gospóda v deželnem zboru se potegovala in glasovala zoper ta ces. razglas od 20. septembra, in ker sta tako očitno pokazala, da sta še vedno prijatla in privrženca tistih mož in tiste politične sisteme, ki je kakor mōra nad nami ležala in nas tiščala, Vama mi tukaj očitno izrečemo, da ne ravnata po naših mislih, da tedaj ne zastopata več nas, Vajinih volilcev, ampak le svoje osebe, in da bi po takem najbolje storila, ako bi prostor napravila drugima možema, ktera se bota zvestejše držala mnenja in želj svojih volilcev.

Mi, gospóda, Vaju ne spoznavamo več za svoja poslanca!

Iz mariborskega Št. Lenarskega in slovensko-bistriškega okraja meseca decembra 1865.“

Tako se glasí nezaupnica. — Kjer je beseda tako jasna, ne more pošten mož več mandata obdržati, ako vidi, da se njegovo obnašanje več ne sklada s toliko večino njegovih volilcev. Pričakujemo tedaj, da stopita iz zbora. — Naj bi tudi drugi volilni okraji, pa tudi na Kranjskem posnemali to možato, hvalevredno postopanje naših kmetov, da vidi vlada, kje ima iskati svojih prijatlov, in kje svojih protivnikov.

Iz Zagorja na Notranjskem 7. jan. D. — Letošnje novo leto se je začelo za nas Zagorce posebno veselo; prineslo nam je v resnici novo in jako imenitno reč na svetlo. Škoda, da nimamo topov; zakaj pokati bi morali, kolikor bi le za-nje smodnika dobiti mogli, in to v čast in zahvalo našemu prečastitemu gosp. fajmoštru Antonu Mlakarju. Osem let je končalo, kar so oni pričeli se pravdati s šnepersko grajščino zavoljo gozda, in glejte, vsemu temu so oni naredili konec: na novega leta dan dobili smo od sl. ministerstva iz Dunaja razsodbo, v kateri stoji: „Zagorec ima pravico v gozdu se drvariti, kar potrebuje za kurjavo in hišo svojo.“ Dragi bravci „Novic“, ako poznate borega Pivčana dosednji žalostni stan, gotovo, da vsi zakličete slavo in hvalo takemu gospodu, ki so si toliko truda vzeli za potrebe in pravice kmetove, pa s tem tudi les pridobili vsem cerkvam našega vikarijata in tudi za farovž. Bog jim povrni toliko dobroto! — I ta vesela dogodka zopet se je zgodila pod novim ministerstvom! — Konečno naj „Novicam“ še povem, da smo iz Notranjskega na sv. treh kraljev dan poslali našim deželnim poslancem Bleiweisu, Kostu, Tomanu in Svetecu zaupnico, ktero zaslužijo možaki, ki se v deželnem zboru tako krepko in neprestrašeno potezajo za narod naš in blagor njegov. Slava jim!

Z vipavske doline 8. jan. Da se nihče ne moti, treba razjasniti, da neka „družbica“ v vipavskem trgu udom vipavske čitavnice k velikemu plesu v „Taboru“ za 14. dan t. m. vabila pošilja, a ta naprava ne izvira od odbora čitavničinega. Čitavnica bo, kakor hitro bo mogoče, častitim svojim udom poslala svoja vabila. En čitavničar.

Iz Kranja 6. jan. — Potolaženi smo! Plezavnica na tukajšnem telovadišču, na kateri vihra včasih zastava slovenska, zavoljo strele (!) ni več nevarna. Te dni namreč je naznanila naša c. k. okrajna gosposka tukajšnjim telovadcem, da je sl. deželna vlada v Ljubljani odobrila rekurs, kateri je bravcem „Novic“ gotovo še v dobrem

*) Tudi drugi slovenski časopisi vstregli bi slovenskemu napredku, ako bi hoteli svojim bravcem razglasiti našega kiparja. Prosimo!

spominu. Vsi smo že mislili, da je sl. vlada djala vso to reč ad acta, a smo zdaj zadovoljni, da smo dobili vladini odlok v roke, ki opravičuje našo pritožbo. V čitavnici smo imeli meseca decembra „besedo.“ Igralo se je v občno zadovoljnost „Dobro jutro.“ Na novega leta dan pa bil je letni občni zbor. Iz letnega sporočila povzamemo, da je imela čitavnica konec leta 66 domačih in 46 zunanjih udov. Društvenih veselice je bilo 8, med katerimi je bilo 6 gledališnih iger. Ena beseda je bila za stradajoče reveže na Notranjskem. — Za branje je bilo v čitavnici pripravljenih 19 listov, kakor tudi druge slovenske knjige. Gospod denarničar naštel je natanko vse dohodke in stroške, in volili so se, da pogledajo račune gg: dekan Reš, prof. Pajk in trgovec Sajovec. Pri volitvi odbora za leto 1866 je ostalo skorej vse pri starem; na novo v odbor je bil po izrečni želji dosedanjega odbornika, voljen le gosp. prof. J. Pajk. — Načrt veselice pred pustom (v nedeljo 14. januarja: velik ples družnikov „južnega Sokola“ v Kranji, v nedeljo 28. januarja: obletnica čitavnična, slovenska beseda Vodniku v spomin, v sredo 7. febr.: beseda in ples; v nedeljo 4. marca beseda; v nedeljo 18. marca beseda) obeta nam marsiktero pošteno veselo uro. — Vidite tedaj iz vsega, da ne bodo se izpolnile želje onih, kateri so čitavnici obetali le kratko življenje, da jim tedaj lahko zakličemo z našim Prešernom: „Pojte rakom žvižgat lažnjivi vi preroki!“

Iz Ljubljane. Zopet lakota z vsemi svojimi nasledki žuga naši deželi in sicer dolenski strani: v kantonu trebniškem, zatiškem, žužemberškem, pa sem ter tje tudi v novomeškem, krškem in kostanjeviškem. Z gorko besedo kliče v „Laib. Zeit.“ Njih eksc. deželni glavar baron Bach na pomoč siromakom, zavoljo katerih se je obrnil tudi do deželnega zbora. Milošnje sprejemajo c. k. deželno predsedništvo, mestni magistrat, vredništvo „Laib. Zeit.“ in „Novic“ v Ljubljani, — po deželi pa kantonske gosposke in fajmoštri. Naj bi se stekale obilo!

— V poslednji seji mestnega zbora 5. dne t. m. je bil za uboge ljubljanskega mesta mnogozasluženi gosp. dr. Schiffer za mestjana izvoljen; gosp. Močniku, ravno tako izvrstnemu kakor neutrudljivemu učitelju pri mestni St. Jakobski šoli, je bila slaba plača za 50 gold. zboljšana.

— Sv. treh Kraljev dan je bil véliki zbor tukajšnje kupčijske bolniške družbe, ki se je že pred 30 leti ustanovila in ima zdaj 234 udov in 19861 gld. 69 kr. čistega premoženja, katero donaša 1152 gld. 7½ kr. letnih obresti; gospod predsednik Jože Pleiweis je v začetnem ogovoru naznanil veseli napredek te družbe, omenil neutrudljive delavnosti družbinih odbornikov ter posebno hvalo in zahvalo izrekel g. protektorju te družbe, mestnemu županu, gosp. dr. E. H. Kostu, ki se je udeleževal vsake odborove seje in koristno to družbo podpiral s svetom in djanjem. Dalje smo iz predsednikovega govora zvedeli, da se je preteklo leto enemu udu 100 gold. in enemu 25 gold. dalo nenavadne podpore, da se toraj ta družba čedalje bolj bliža blagemu namenu, da se ustanovi zaloga, iz ktere bodo obnemogli trgovski pomočniki dobivali letno mrtvo plačo ali penzijo. 47 udov je bilo pri vélikem zboru, v katerem se je namesti g. Trinkerja volil nov odbornik; s 26 glasovi bil je izvoljen trgovski pomočnik g. Pavle Drašler, za pregledovavca računa preteklega leta pa g. J. C. Majer in Treven. Družbinemu zalogu na korist bode tudi letos ples, in kakor slišimo 29. t. m. V posebne nasvete, ki so se obravnavali, se ne spuščamo, ker tičejo le notranje družbine zadeve, vendar pa moramo družbi na

čast omeniti, da je pretresovanje, akoravno sem ter tje ostro, vendar zadevalo zmiraj le stvar, nikakor pa oseb. — 7. jan. bila je prva odborova seja, v kateri je bil za predsednika zopet izvoljen g. Jože Pleiweis, g. Kamilo Baumgartner pa za podpredsednika.

— V poslednjem občnem zboru je tukajšnja družba zdravniška za prvomestnika izvolila dr. Schiffer-ja, prof. dr. Valenta potrdila za tajnika, gosp. Finca za blagajnika. Enoglasno je bil c. k. ministerski svetovavec, slavni dr. Löšner za častega uda izvoljen. — Marljiva družba šteje zdaj 55 udov, izmed katerih jih je v Ljubljani 30.

— V petek so veliki posestniki po večini glasov izvolili g. L. viteza Guttmannsthal-a, grajščaka na Dolenskem, za deželnega poslanca namesto grofa Gustava Auersperga.

— V tukajšni čitavnici bodo letošnji predpust te-le veselice, in sicer: 14. januarja beseda s plesom, — 21. januarja ples, — 4. februarja v spomin V. Vodnika beseda s plesom, 11. februarja ples, — 13. febr. (pustni torek) „Sokolova“ veselica. Začetek bo vselej ob 8. uri zvečer.

— Gosp. Luka Cerar, župnik pri sv. Petru v Ljubljani, je včeraj umrl.

— Prvi letošnji sneg — 9. dne t. m. — moramo zapisati v „Novice“, katerim je — skor da — njih dopisnik v 51. listu lanskem pravo povedal rekši, da bo letos malo snega, malo zime.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Važen je odgovor, ki ga je na zaupnico svojo prejel deželni zbor pražki od Njih Veličanstva cesarja. Sprejeli so cesar zaupnico s posebno zadovoljnostjo; „kdor v mojem manifestu od 20. septembra jasno zaznamovani cilj in konec želi, se tudi truda in žrtovanja ne bo strašil, kterege je treba v doségo tega cilja“ — pravi pismo cesarjevo, ki Čehom zagotavlja, da se bo dalo Nj. Veličanstvo po starem in svetem pravu kronati v Pragi. Z gromovitimi slavaklici je bilo sprejeto. Kaj bo Kaisersfeldova stranka k temu cesarjevemu odgovoru rekla? — Vladni dunajski časnik „Wien. Zeit.“ naznanja cesarjevo pomiloščenje tistim Benečanom, ki so brez dovoljenja preselili se iz Lombardo-Beneškega. — Ako človek še tako drobno gleda na Ogersko, da bi videl kakošno živo sliko o položaji ogerskih strank, ne zapazi je! Situacija strank zmirom je še negotova. Gledé glavne točke o adresi — pravijo — da so vse stranke blizo enega mnenja. Neki imeniten poslanec je rekel, da kronanje cesarjevo za kralja ogerskega bode že marca mesca ali najdalje aprila, ako se isti čas na vrh ogerske vlade stavi odgovorno ministerstvo (sic!) Grajščina Gödölö z 27000 orali je kupljena za dar Njih Veličanstvu za 170.000 gold.; ostali del te velike grajščine ostane v rokah belgiške banke.

Oklic.

Če kak kmetovavec, obrtnik, trgovec ali umetnik želi poslati kako blago na razstavo v Pariz, ki ima biti leta 1867, je prošén, da naj naznani, kaj da bode poslal, še pred 20. t. m. podpisanemu odboru, ker le do tega dneva sprejema dunajski centralni odbor naznani podružnih odborov.

V Ljubljani 9. januarja 1866.

Odbor za razstavo v Parizu.